

Sygn. akt

III AUa 703/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Mirosław Szwagierczak
	Sędziowie:	SSA Alicja Podczaska SSA Roman Skrzypek (spr.)
	Protokolant	st.sekr.sądowy M. Piekielek

po rozpoznaniu w dniu **29 października 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) **Polityki Społecznej w R. z udziałem zainteresowanych: D. S., K. Ł. i M. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o ustalenie podstawy wymiaru zasiłków macierzyńskich

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **18 marca 2013 r.** sygn. akt **IV U 2122/12**

I o d d a l a apelację,

II z a s ą d z a od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w R. na rzecz (...) Polityki Społecznej

w R. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu odwoławczym.

Sygn. akt III AUa 703/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. decyzjami z dnia 15 października 2012 r. zobowiązał (...) Polityki Społecznej

w R. do wypłacenia M. S., K. Ł.

i D. S. podwyższonego zasiłku macierzyńskiego za okresy: w odniesieniu do K. Ł. od dnia 31 maja 2010 r. do 31 października 2010 r. w kwocie 825,91 złotych brutto i odsetek w kwocie 231,15 złotych, w odniesieniu do M. S. od 31 marca 2010 r. do 31 sierpnia 2010 r. w kwocie 1096,38 złotych i odsetek w kwocie 328,80 złotych i w odniesieniu do D. S. za okres od 23 sierpnia 2010 roku do 29 sierpnia 2010 roku w kwocie 46,97 złotych i odsetek w kwocie 12,98 złotych.

W podstawie prawnej ZUS odwołał się do przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2010 Nr 77, poz. 512 ze zm.), ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 205 z 2009 roku, poz. 1585 ze zm.) oraz ustawy kodeks pracy i wskazał, że podstawę wymiaru zasiłku chorobowego dla ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc powstania niezdolności do pracy, a w razie zmiany umowy o pracę polegającej na zmianie wymiaru czasu pracy, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowi wynagrodzenie ustalone dla nowego wymiaru, jeżeli zmiana ta nastąpiła w miesiącu, w którym powstała niezdolność do pracy lub w miesiącach poprzedzających powstanie niezdolności do pracy. Dodał też, że przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania tego zasiłku zgodnie z postanowieniami układów zbiorowych pracy lub przepisami o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego zasiłku. Premie, nagrody i inne składniki wynagrodzenia przysługujące za okresy miesięczne wlicza się do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w kwocie wypłaconej pracownikowi za miesiące kalendarzowe, z których wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku. Powyższe składniki wynagrodzenia, przysługujące za okresy kwartalne, wlicza się do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w wysokości stanowiącej jedną dwunastą kwot wypłaconych pracownikowi za cztery kwartały poprzedzające miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy. Natomiast jeżeli składniki te przysługują za okresy roczne, wlicza się je do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w wysokości stanowiącej jedną dwunastą kwoty wypłaconej pracownikowi za rok poprzedzający miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy.

Organ rentowy wskazał dalej, że zainteresowani zatrudnieni u wnioskodawcy w okresach objętych decyzjami korzystali z zasiłków macierzyńskich. Pracodawca ustalił dla w/w uprawnienia do zasiłku macierzyńskiego za ten czas i dokonał wypłaty przedmiotowych świadczeń od podstawy wymiaru bez uwzględnienia nagród uznaniowych wypłacanych pracownikom w zakładzie pracy. Zakład wskazał także, że pracodawca przyznawał nagrody w zależności od możliwości finansowych zakładu pracy. Jak ustalił organ rentowy na podstawie ustaleń z zakładem pracy regulamin obowiązujący w zakładzie pracy wnioskodawcy nie określa wprost za jakie okresy nagrody są wypłacane i należy uznać, że nagrody te nie są wypłacane za okres pobierania świadczeń za czas choroby i macierzyństwa. Z uwagi więc na powyższe w ocenie ZUS są podstawy do uwzględnienia nagród w podstawie wymiaru zasiłku macierzyńskiego za wskazane w decyzjach okresy.

Od powyższych decyzji odwołał się (...) Polityki Społecznej w R. zarzucając naruszenie art. 41 i art. 42 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa i wniósł o ich uchylenie .

Wnioskodawca naprowadzał, że nie ma konkretnych podstaw, aby przyjąć, że przepisy płacowe w sposób szczegółowy regulowały kwestie związane

z premiowaniem, czy też udzielaniem nagród. Dalej odwołujący wskazywał, że organ rentowy winien brać pod uwagę wszystkie okoliczności związane z przyznawaniem nagród u wnioskodawcy na przestrzeni kilku lat weryfikując zasady ich przyznawania. Nagroda była przyznawana jako wyraz uznania za zaangażowanie, jakość i wydajność pracy i pracownik nie mógł być karany za fakt, że jest nieobecny w pracy z przyczyn od niego niezależnych.

W odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w R. domagał się ich oddalenia z tych samych przyczyn, co wskazane w uzasadnieniu zaskarżonych decyzji. Podał, że do podstawy wymiaru zasiłku nie została wliczona nagroda uznaniowa wypłacona na podstawie § 45 Regulaminu Pracy. Wskazał, że obowiązujący u wnioskodawcy Regulamin Wynagradzania Pracowników (...) Społecznej w R. w § 5 punkt 2 i 3 stanowi, że nagrody mają charakter uznaniowy, a decyzje o ich przyznaniu podejmuje Dyrektor z własnej inicjatywy lub na wniosek bezpośredniego przełożonego, oraz że nagroda nie jest proporcjonalnie pomniejszana za czas nieobecności spowodowanej chorobą pracownika i nie jest zaliczana do podstawy naliczania wynagradzania za czas choroby oraz zasiłków wypłacanych przez ZUS. Zdaniem ZUS nie wynika za jakie okresy nagrody są wypłacane a według organu nie są to nagrody roczne i nie jest możliwym uznanie, że przysługują również za okresy pobierania zasiłków chorobowych i macierzyńskich w pełnej wysokości. Końcowo stwierdził, że kwestionowane przez wnioskodawcę decyzje wydane zostały zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Postanowieniami z dnia 23 stycznia i 21 lutego 2013 roku Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanych M. S., K. Ł. i D. S..

Zainteresowani M. S. i K. Ł. pozostawili uznaniu Sądu rozstrzygnięcie sprawy.

Wyrokiem z dnia 18 marca 2013r., sygn. akt IV U 2122/12, Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie zmienił zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 15.10.2012r., w ten sposób, że nie uwzględnił w podstawie wymiaru zasiłków chorobowych, macierzyńskich zainteresowanych D. S., K. Ł. i M. S. wypłaconych wyżej wymienionym zainteresowanym nagród uznaniowych wypłaconych w 2009r.

i 2010r. przez wnioskodawcę (...) Polityki Społecznej w R. oraz zwolnił wnioskodawcę z obowiązku wypłacenia zainteresowanym zasiłków macierzyńskich i chorobowych za sporne okresy w kwotach naliczonych w zaskarżonych decyzjach.

Sąd I instancji ustalił, że zainteresowani M. S., K. Ł. i D. S. pozostawali w zatrudnieniu w (...) Polityki Społecznej w R.. Od czerwca 2009 roku obowiązuje Zarządzenie Nr (...) z dnia 8 czerwca 2009 roku (...) Polityki Społecznej w R. w sprawie zmiany Regulaminu Wynagradzania (...) Polityki Społecznej w R.. Rozdział IV Regulaminu Wynagradzania (...) Polityki Społecznej w R. w § 5 punkt 1 stanowi, że w ramach posiadanych środków na wynagrodzenie może być utworzony fundusz nagród z przeznaczeniem na nagrody. Punkt 2 stanowi, że nagrody mają charakter uznaniowy, a decyzje o ich przyznaniu podejmuje Dyrektor z własnej inicjatywy lub na wniosek bezpośredniego przełożonego pracownika. Nagroda nie jest proporcjonalnie pomniejszana za czas nieobecności spowodowanej chorobą pracownika i nie jest zaliczana do podstawy naliczania wynagradzania za czas choroby oraz zasiłków wypłacanych przez ZUS (§5 pkt 3). Z kolei § 6 punkt 1 Regulaminu przewidywał kryteria, na podstawie których wnioskodawca mógł przyznać nagrodę, zaś w punkcie 4 § 6 przewidywał, że o przyznaniu nagrody pracodawca powiadamia każdorazowo pracownika i uzasadnia swą decyzję. Wnioskodawca na podstawie powyższego Regulaminu podjął decyzje

o utworzeniu funduszu nagród za 2009 roku i „w uznaniu za wkład pracy i wyniki w pracy zawodowej” przyznał w 2009 roku M. S., K. Ł. oraz D. S. nagrody. W 2010 roku K. Ł., mimo iż korzystała z zasiłku macierzyńskiego i chorobowego – łącznie 127 dni- otrzymała nagrodę. M. S. nie otrzymała nagrody z uwagi na otrzymanie kary upomnienia, zaś D. S. przestał być pracownikiem wnioskodawcy.

W podobnej sytuacji jak K. Ł. – pomimo przebywania na długotrwałych zwolnieniach od pracy w 2009 roku otrzymali E. K. i L. S., a w 2010 roku otrzymali nagrody D. R. i B. D..

Dalej Sąd ustalił, że wnioskodawca w procesie przyznawania nagród nigdy nie brał pod uwagę okoliczności korzystania przez pracownika z zasiłków

i nieobecności usprawiedliwionych pracownika w pracy, a kryteriami były rzetelność i samodzielność pracownika w świadczeniu przez niego pracy. Nagrody miały funkcję motywacyjną.

W ocenie Sądu I instancji przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania tego zasiłku, zgodnie z postanowieniami układów zbiorowych pracy lub przepisami o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego zasiłku. Zasiłek ma zastępować uzyskiwane wcześniej wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne ze stosunku pracy i

jest przyznawany w miejsce tych wypłat, które nie są wypłacane w okresie wypłaty zasiłku. Zatem zapis zawarty w Regulaminie był realizowany i były wypłacane pracownikom nagrody ze względu na to czy korzystali z zasiłków macierzyńskich bądź chorobowych.

Reasumując, Sąd I instancji stwierdził, że skoro nagrody były wypłacane pracownikom w okresach ich nieobecności, to ich wysokość nie była uzależniona od obecności w pracy. Nie mogą stanowić składnika wynagrodzenia uwzględnianego przy ustaleniu podstawy wymiaru świadczenia zainteresowanych. Stąd zmiana zaskarżonych decyzji ZUS stosownie do art. 477¹⁴ § 2 kpc.

W apelacji od powyższego wyroku ZUS Oddział w R. zarzucił:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zgromadzonego materiału, w szczególności poprzez dowolne przyjęcie, że nagrody mają charakter okresowy, w szczególności półroczny, podczas gdy zgromadzony materiał nie pozwala na jednoznaczne ustalenie czasookresu przysługiwania tych nagród, co miało znaczenie dla wyniku sprawy,

- art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2010r., nr 77, poz. 512 z późn. zm.) poprzez przyjęcie, że nagrody uznaniowe wypłacane przez wnioskodawcę nie stanowią podstawy wymiaru zasiłków chorobowego i macierzyńskiego wypłacanego pracownikom w okresie niezdolności do pracy spowodowanej chorobą lub macierzyństwem.

Organ rentowy zakwestionował ustalenia Sądu w zakresie czasookresu, za który przysługiwała wypłacana przez pracodawcę nagroda uznaniowa oraz fakt, że za czas niezdolności do pracy były wypłacane nagrody uznaniowe w tej samej wysokości, jak za czas wykonywania pracy. W Regulaminie nie zostało określone za jaki okres są one wypłacane, jak również w toku postępowania sądowego nie doszło do wykazania przez pracodawcę, że nagrody miały charakter okresowy i powinny być wyłączone z podstawy wymiaru zasiłków.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W odpowiedzi na odwołanie wnioskodawca wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od organu na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Rozpoznając sprawę Sąd II instancji zważył, co następuje:

Wniesiony przez organ rentowy środek odwoławczy nie może wyrzucić pożądanego skutku.

Wbrew podniesionym w niej zarzutom i przytoczonym na ich uzasadnienie twierdzeniom wyrok Sądu Okręgowego jest wyrokiem trafnym i odpowiadającym prawu.

Spór w sprawie sprowadza się do rozstrzygnięcia zagadnienia, czy przy ustaleniu podstawy wymiaru zasiłków macierzyńskich M. S., K. Ł. i D. S. powinny być uwzględnione nagrody uznaniowe przyznane za lata 2009 i 2010.

Dokonując kontroli zaskarżonego wyroku, we wskazanym przez pozwanego kierunku, należało na wstępie, czyniąc zadość obowiązkowi nałożonemu przez

§ 2 art. 378 kpc, stwierdzić, że odwołanie od decyzji, w której organ rentowy kwestionuje wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne osoby podlegającej tym ubezpieczeniom, jako osoby pobierającej zasiłek macierzyński, rozpoznaje w pierwszej instancji sąd okręgowy – sąd ubezpieczeń społecznych, gdyż sprawa w tym przedmiocie nie została wyjęta z zakresu jego właściwości rzeczowej (art. 477⁸ § 2 pkt 1 kpc).

Spór nie dotyczy przysługiwania lub nieprzysługiwania zasiłku macierzyńskiego lecz rozliczania zasiłków macierzyńskich przez płatnika składek: (...) Polityki Społecznej w R. (art. 2 ust. 1 p. 3, lit. c. ustawy o systemie

ubezpieczeń społecznych). Stąd właściwość Sądu Okręgowego (art. 477⁸ § 1 kpc, patrz również wyrok S.A. w Rzeszowie z dnia 28.07.2010 r. sygn. III AUa 487/10 oraz wyrok S.N. z 12.03.2009 r. II UK 273/08).

Zgodnie z art. 36 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2010 r. Nr 77, poz. 512 ze zm.) podstawę wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego ubezpieczonemu będącemu pracownikiem stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego za jeden dzień niezdolności do pracy stanowi jedna trzydziesta część wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru zasiłku, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego ustala się z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskanego u płatnika składek w okresie nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, w trakcie którego powstała niezdolność do pracy.

Zaś stosownie do art. 41 cyt. ustawy przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania tego zasiłku zgodnie z postanowieniami układów zbiorowych pracy lub przepisami o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego zasiłku. Natomiast składników wynagrodzenia przysługujących w myśl umowy o pracę lub innego aktu, na podstawie którego powstał stosunek pracy, tylko do określonego terminu nie uwzględnia się przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego należnego za okres po tym terminie. Premie, nagrody i inne składniki wynagrodzenia przysługujące za okresy miesięczne wlicza się do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w kwocie wypłaconej pracownikowi za miesiące kalendarzowe, z których wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku. Składniki wynagrodzenia przysługujące za okresy kwartalne wlicza się do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w wysokości stanowiącej jedną dwunastą kwot wypłaconych pracownikowi za cztery kwartały poprzedzające miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy, zaś składniki wynagrodzenia, o których mowa w ust. 1, przysługujące za okresy roczne, wlicza się do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w wysokości stanowiącej jedną dwunastą kwoty wypłaconej pracownikowi za rok poprzedzający miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy.

Postępowanie dowodowe wykazało, że pracownikom (...) Polityki Społecznej w R. przysługiwały nagrody uznaniowe. Nagrody te miały funkcję motywacyjną, a ich zróżnicowanie w wysokości wynikało z oceny pracy i postawy pracownika, nie zaś jego nieobecności lub obecności w pracy.

Sąd I instancji poprawnie zinterpretował art. 41 w/w ustawy, oparł się w tym względzie na wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 grudnia 2007r., SK 45/06 OTK-A 2007/11/152, Dz.U. 2007, Nr 230, poz. 1699, który wskazywał, że w sytuacji, gdy nie ma układu zbiorowego oraz regulaminu wynagrodzenia w danym zakładzie, jak też wtedy, gdy akty te nie przewidują zawieszenia określonych składników wynagrodzenia za okres pobierania zasiłków okresowych, składniki te nie są uwzględniane przy obliczaniu podstawy zasiłku, ale mogą być wypłacane za okres pobierania zasiłku. Sąd Okręgowy omówił charakter artykułu 41 cyt. ustawy z powołaniem się na orzecznictwo Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego.

Podkreślić trzeba, że Sąd I instancji badał szerszy materiał dowodowy niż został zaoferowany przez ZUS, bowiem wziął pod uwagę nie tylko osoby zainteresowane w sprawie, ale brał pod uwagę szerszy wachlarz pracowników, którzy byli w podobnych sytuacjach. W obszernym uzasadnieniu Sąd prawidłowo zinterpretował powołane przepisy.

Wyjaśnienie ZUS w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008r. w sprawie wymiaru zasiłków jest zgodne z zaskarżonym rozstrzygnięciem. W podstawie wymiaru zasiłków nie należy uwzględniać nagrody uznaniowej, której wysokość nie jest uregulowana lecz jest ustalana dowolnie przez pracodawcę, a jej wypłata za okres pobierania zasiłków jest zagwarantowana w regulaminie wynagrodzeń lub w innym przepisie płacowym, bez względu na wysokość tej nagrody w poszczególnych przypadkach.

Wskazać należy, że zasadniczym celem powołanego art. 41 ustawy jest przeciwdziałanie możliwości podwójnego wypłacania tego samego składnika wynagrodzenia, w sytuacji gdy pracownikowi służy do niego prawo. Jeżeli

pracownik w okresie nieświadczenia pracy z powodu niezdolności do jej wykonywania otrzyma wynagrodzenie, to wynagrodzenie to nie może być uwzględnione w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego, gdyż oznaczałoby to pobieranie dwóch wzajemnie wykluczających się świadczeń. Zasiłek ma zastępować uzyskiwane wcześniej wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne ze stosunku pracy

i jest przyznawany w miejsce tych wypłat, które nie są wypłacane w okresie wypłaty zasiłku. Przedmiotowe nagrody uznaniowe przyznane zostały zainteresowanym za wkład w pracę i zaangażowanie oraz bez względu na to, czy korzystali z zasiłków chorobowych bądź macierzyńskich i jak zostało ustalone nagrody te były objęte regulacją Regulamin Wynagradzania Pracownikówobowiązującego u wnioskodawcy.

Z tych wszystkich względów Sąd orzekający uznał, że nie doszło do zarzucanego naruszenia prawa procesowego jak i materialnego, co skutkowało oddaleniem apelacji - po jej rozpoznaniu w granicach zaskarżenia- stosownie do art. 385 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach wynika z art. 98 i art. 108 § 1 kpc oraz przepisów §§ 12 ust. 1, 11 ust. 2 rozporządzenia M. S. z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).